

A felelős szerkesztő jegyzete

A szerkesztői munka része a kérés, kéregetés... Zsűritagjainktól régtől fogva kérjük, hogy írjanak beszámolót a látott találkozókról: ki mástól kérhetnénk ezt? És gyakori, hogy erre semmilyen anyagi ellenszolgáltatást nem tudunk adni (nem mintha a zsűrizéssel magával túl lennének fizetve). Ebben az évben sok kollégát sikerült rábeszélni arra, hogy ne hagyja veszni a megyei találkozókról őrzött emlékeit, írja le azokat. Annyira, hogy nem férünk el a DPM A4-es méretű, és többnyire 36 oldal + 4 oldal borító terjedelmű számában. A megyeiek teljessége mellett a regionális bemutatók ismertetésével nem minden esetben, de az országos fesztivál tapasztalatainak taglalásával azért ismét odatettük magunkat. Terjedelmileg is...

A kitűnően sikerült, a résztvevőknek erős élményt adó 2018-as debreceni Weöres Sándor Országos Gyermekszínjátszó Fesztivál után sem hagyott nyugodni (kollégáim nyugtató szándéka ellenére sem) az a visszatérő gondolat, miszerint a felmenő rendszer harmadik lépcsőjében a befektetett rengeteg emberi energiával és a jelentős (pontosabban fogalmazok: egyesületünk anyagi erejét messze meghaladó mértékű) pénzügyi ráfordítással nem áll arányban az országos fesztivál kulturális súlya és szakmai hozadéka.

Elismerem, kissé szélsőségesre hangolt a következő megfogalmazás: a gyermekszínházasz apropóján a kevesek minőségi kulturális jutalomprogramját szervezzük: aki bejutott az országosra, annak kiváló programot. Az adott esztendő anyagi lehetőségeitől függően két vagy három napig azzal foglalkozhat 5-600 ember (a résztvevők nagy többsége természetesen gyermekszínházasz), amivel egyébként is szívesen: szerepelhetnek, vagyis megmutathatják az érdeklődőknek a saját remek előadásukat és megnézhetik mások hasonló színvonalú munkáját. (Persze, napjainkban azért ez sem semmi.) Mindez *szakmailag* is fontos a gyerekeknek (igen, nekik!): a többiek tükröt tartanak számukra a munkájukkal, de még a létükkel is. És minden közösen látott előadás fontos hivatkozási alap lehet a későbbiekben a csoportok munkájában. Aztán ott van a drámapedagógia, gyermekszínházasz kapcsán gyakran emlegetett *találkozás* lehetősége: ebben sem utolsó, amit hozhat egy-egy fesztivál. Természetesen a látottak a felnőtteknek is jelentős ösztönzést adhatnak. Közülük kiemelten fontosak számunkra a csoportvezető-rendezők, nekik elgondolkodtató példákat, vagy éppen megerősítőket hozhat a fesztivál. Megingat vagy megerősít. Akármelyiket is teszi, mindenképpen igaz, hogy kitűnő alkalom a begyűjtésre, lehet töltekezni a jövő évre. Mint egy jobbféle szakmai tanulmányút.

És mielőtt visszamenőleges hatállyal meggyőzőm magam, hogy milyen jó ez, elmondom, hogy mi is a problémám igazából. Az eddigiekkel együtt végig ott van és mindenre rávetül *az igazágtalanság árnyéka*. A végén a keveseknek (a „legjobbakkak”, vagyis azoknak, akiknek abban az évben amúgy is jól megy) több lehetőséget biztosítunk, rájuk több pénzt költünk, mint az összes addigi szintre, a megyei és regionális bemutatók hosszú sorára együtt. Vajon az a támogatás, amit meg *lehet* szerezni (minden évben meg *kell* szerezni, soha nem adják alanyi jogon, és ebben tökéletesen mindegy, hogy ki van hatalmon, miféle kormány – ki érti, hogy miért) úgy hasznosul-e a legjobban, ha a felmenő rendszer legvégén, a harmadik lépcsőben költjük el, egyetlen rendezvényre, és nem az időben hosszabb folyamatokra, és nem a többségre?

Nehezen (ha egyáltalán) megválaszolható kérdés. És az is hasonló fajsúlyú kérdés, hogy adnának-e egyáltalán támogatást a működésre, a működtetésre, vagy csak fesztiválra? *A fesztivál* mint rendezvényforma általában és esetünkben konkrétan is ismert, minden kulturális irányító, pénzügyi döntéshozó el tudja helyezni, kötni tudja addigi (saját) élményeihez és ismereteihez, így hát erre még többnyire lehet támogatást szerezni. De elképzelhető, hogy magára a folyamatra (és nem pedig egy „végső” fázisra) nem kapnánk még ennyit sem. Igen, az egész mögött ott van a hagyomány, a magyarországi kultúrafinanszírozási gyakorlat, amin aztán végképp nem könnyű átlépni, és ami jobban kedveli a fesztiválszervezést, az egyszeri, látványos, jól felmutatható eseményt, mint a folyamatot. Az utóbbi – ki ne tudná – százszor fontosabb, de nehezen állítható a mindenkori sikerpropaganda szolgálatába, a felmenő rendszer három lépcsőjének bármelyikén is nézzük.

Igen, ez itt a felmenő rendszer, a továbbjutás megörökölt (egyések szerint szovjet mintájú) hagyománya és ezerszer (a DPM-ben is) elővett kérdésköre...

Ebben az esztendőben azzal próbálkoztunk, hogy kisebb méretű országos fesztivált szervezzünk: kevesebb lesz ott töltött éjszaka, alacsonyabb a résztvevő gyerekek száma, ezzel a felnőttek is. És akkor majd több minőségi idő jut egy-egy előadásra, lehet „szakmázni”. A szándék megvolt, de ahhoz, hogy el is induljunk ebbe az irányba, erős ösztönzést jelentett, hogy a befogadó város – Szeged – az Agóra remek infrastrukturális és kitűnő személyi feltételeinek díjtalan biztosításán kívül egy fillér anyagi támogatást sem adott. *A nincs* nagy úr: kiesik az a helyi támogatás, ami másutt megvan, ez önmagában is jelentős készlet volt arra, hogy szűkebbre vegyük a méreteket, hogy visszafogjunk mindent, ami vinné kifelé azt a pénzt, ami még be sem jött. Amiről még az

sem tudható, hogy bejön-e egyáltalán. Amikor belekezdünk az országos találkozó és fesztivál szervezésébe, akkor rendre azt a pénzt költjük, ami nem is biztos, hogy lesz, illetve aminél csak az biztos, hogy nálunk még nincs, többnyire még ígélet szintjén sincs. (Vagy csak úgy.) És ez a pénz gyakran hónapokkal az országos fesztivál után sincs nálunk: az utóbbi években a 8-11 hónap közötti késés volt a jellemző. Addig hitelezünk valakinek/valaminek – például okáért az államnak.

Egy megjegyzés az anyagiak kapcsán, csak a tárgyszerűség végett: ebben az évben a megyei és a regionális bemutatók jelentős részében a Magyar Drámapedagógiai Társaság fizette a zsűrit. Az előző években ez nem így volt: a helyi szervezők rendre pályáztak a zsűrizés költségeire is. Idén partnereink egy része vagy nem tudott pályázni, vagy nem kapott támogatást. Befogadóként a helyet biztosították, de a többit már nem. Mindehhez a csoportok által befizetett regisztrációs díj nem nyújtott elegendő fedezetet.

Vissza az országos fesztiválhoz: sajnálatos módon nem tudunk elég óvatosak lenni. A regionális találkozók zsűritagjai annyi előadást javasoltak meghívásra, hogy abból másfél fesztivál is kijött volna. (Megjegyzés: az utóbbi években az országos fesztivál alapján csak jót lehet mondani a válogatók munkájáról, mert sok jó előadás került oda. Vagy ha mégsem az előzsűrin múltott, akkor nagyon magas lehet az átlagszínvonal, amennyiben az esetleges tévedésekkel együtt mégis ilyen jó a fesztivál mezőnye. Persze, egyéni kifogások bármikor lehetnek a zsűri ellen: ezek tárgya főleg az szokott lenni, hogy „nem jól dolgozik a zsűri, mert nem az én csoportom jutott tovább”.)

Szűkebb létszámnál (kb. fele, mint a tavalyi) meghúztuk a határt. Voltak sorbanálló csoportok, melyek csak azért nem kaptak első körben meghívást, mert nem volt elég szálláshely. Aztán az is lett. (Kitérő: ennyi rosszat régen mondtak a résztvevők a kollégiumi szálláshelyekről, mint Szegeden. Gyors és rugalmas ügyintézés a szállásoknál, de a kollégiumok lelakottak, annyira – kaptuk a visszajelzéseket –, hogy ilyen körülmények közé nem kellene gyerekeket vinni. És akkor hadd tegyük hozzá: ezek a jobb kollégiumok voltak, mert a várost kiválóan ismerő szegedi kollégáink eleve ezen szempont alapján zártak ki több intézményt: „oda gyereket nem viszünk”. Abba nem is akarunk most belegondolni, hogy vannak gyerekek, akik egész évben ott laknak...)

És elindultunk létszámban felfelé. Régi tapasztalat, hogy hiába számoljuk meg a résztvevőket egy regionális találkozón, továbbjutás esetén valamiféle burjánzás indul be, és ez a létszám mindig, napról napra magasabb lesz. És nem csak a csoportkísérők miatt (azok miatt is). De ezzel a különös jelenséggel együtt sikerült még két nagyobb létszámú alsós csoportot is meghívni: nélkülük szegényebb lett volna az idei fesztivál. Valahol ott állt meg a növekedés, hogy a létszámunk negyedével lett alacsonyabb a tavalyinál... Pénz pedig az ablakban.

Az előző évek gyakorlatának megfelelően sikerült képviseltetni a határon túli magyar lakta területeket is. Ebben a legnagyobb nehézséget idén a szlovákiai helyzet jelentette. Kb. 5 évvel ezelőtt még kialakult gyakorlata volt annak, hogy munkatársaink megtekinthették a szlovákiai magyar fesztivál, a Duna Menti Tavasz (DMT) mindegyik területi bemutatóját. Így az előzsűrizés tapasztalatait összegezve nem volt nehéz meghívni egy vagy két csoportot. Ennek az alapjait (anyagiak, persze) közösen álltuk, avagy olyan alapon, hogy kinek mikor volt éppen pénze. Aztán az MDPT felé elmaradtak a meghívások, nem jöttek információk sem. Tudtunk arról, hogy néha megy valaki Magyarországról (függetlenül tőlünk, bár ez önmagában nem baj), de ezek a kollégák sem láttak mindent, csak a területi bemutatók egy részét, esetenként töredékét. Idén eljutottunk oda, hogy egyetlen találkozót látott egyik jeles, ismert kollégánk. A többiről a szlovákiai csoportvezetőket kérdeztük: szerencsénkre segítőkészséget és együttműködési szándékot találtunk. Mivel a szlovákiai országos bemutató időpontja hagyományosan nagyon közel esik a magyarországihoz, a felvidéki csoport meghívásában az sem segítene, ha Dunaszerdahelyre, a DMT záró eseményére küldenénk képviselőt.

A romániai helyzet számunkra régtől fogva átláthatatlan, kezelhetetlen. A nagy távolságok jelentős akadályt képeznek az ügyben, hogy az azonos területen dolgozók megtalálják egymást, netalántán összefogjanak. Biztos támpont Nagyvárad, Rusz Csilla és környezetének munkája. Egy-két csoportról tudunk még, akik egyes években bejelentkeztek a WSO-ra, de ebben nincs előrelépés, nincs lényegi változás. A Muravidék magyar csoportjainak száma annyira alacsony, hogy ha valamelyikük indulni akar a WSO-n, akkor ezt a legegyszerűbben azzal teheti meg, hogy átjön a hozzá legközelebb eső, vagy időpontban a leginkább megfelelő megyei bemutatóra (ez fellépési lehetőséget is jelent nekik, ami nem utolsó szempont). Ez kialakult, bevált gyakorlat. Kárpátaljáról jó néhány éve nem jön már csoport... Burgenlandból soha nem volt magyar vendégcsoportunk. A Vajdaság az a határon túli terület, ahol az utóbbi időkben a legjobb irányba mozdult minden: erről részletesen írunk lapunk 43. oldalán. Bárcsak mindenhol hasonló helyzetben lennénk!